

הרב משה ליב הכהן הלברשטט

פרשת מסעי

אהבת אב

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"

(במדבר לג, א)

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים". אמר הקדוש ברוך הוא למשה כתב המסעות שנסעו ישראל במדבר, כדי שידעו כמה נסים עשיתי להם בכל מסע ומסע. משל למלך, שהיה בנו חולה, הוליכו למקום אחר לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מזכיר את המסעות, כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת ראשך. כך, אמר הקדוש ברוך הוא למשה מנה להם את כל המקומות, לכך נאמר "אלה מסעי בני ישראל" (ילקוט שמעוני תשפו. וכן הוא במדרש תנחומא והובא גם ברש"י).

המדרש נוגע כאן בשאלה חשובה מאוד, מה היא מטרת החזרה המפרטת של כל מסעי בני ישראל במדבר, זה הלא נכתב כבר במקומו? ומה משיב המדרש, שזה כמו המלך שחוזר עם בנו מבית החולים, והוא מספר לו בדרך את כל החוויות שעברו בדרך, "כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת ראשך", נוסטלגיה? שתוף בחוויות? זו הסבה שהקדוש ברוך הוא אומר למשה לכתב את כל המסעות שנסעו ישראל במדבר??? אתמהה!!!

רבנו עובדיה ברטנורא בפרושו על פרוש רש"י על התורה מפרש את המשל הזה, וזה לשונו: ומה שאמר רש"י אחר כך, משל למלך שהוליד את בנו לרפאותו וכו', פרושא דהא מלתא הכי איתא, שישאל היו חולים במצרים ושטופים בעבודה זרה ועברות רבות, והולידו הקדוש ברוך הוא להר סיני ולמדבר לרפאותן מהעברות הללו וללמדן תורה. כיון שהיו חוזרין, כלומר כיון שהיו קרובים לכנס

לְאָרֶץ וְלָשׁוּב לְמַעַלְת אַבֹּתֶם אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שְׁהִיְתָה הַשְּׂכִינָה נְגִלִית עֲלֵיהֶם תְּדִיר, הַתְּחִיל הַפְּתוּב מוֹנֶה כָּל הַמַּסְעוֹת, כְּלוּמַר, כָּאֵן הוֹקְרֵנוּ, כָּאֵן חֲשֵׁשְׁתָּ אֶת רֵאשִׁי, כִּי בְּפִרְשָׁה זֹו מְזַכֵּיר רֵאשִׁי פְּרָקִים בְּמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים מֵעֲבָרוֹת שְׁעָשׂוּ שָׁם, וְנִסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ לָהֶם, כְּגוֹן וַיַּחֲנוּ בְּרַפְיִדִים וְאֵין מֵים לְשִׁתֵּת הָעַם, וּבָהָר הָהָר וַיִּמֵּת אֶהֱרֹן שָׁם, שָׁהֶם כְּעֵין רְמָזִים (רְבוּתֵינוּ בְעֲלֵי הַתּוֹסֵפוֹת עַל הַתּוֹרָה).

מַדְבְּרֵי רַבְנוּ עוֹבְדֵיהַ בְּרִטְנוֹרָא נִרְאָה שְׁמַדְבֵּר כָּאֵן בְּמַעִין סְכוּם תְּקוּפָה, עִם יִשְׂרָאֵל עֵבֶר תְּקוּפָה אֶרְכָּה וּמְרַכְבֵּת בִּירִידָה לְמִצְרַיִם, בְּמַחְלוֹת הַקְּשׁוֹת שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה וְעֲבָרוֹת רַבּוֹת נוֹסְפוֹת, וּבְתֵהֱלִיךְ הַרְפוּי בְּהַר סִינַי וּבַמַּדְבֵּר, וְעַכְשָׁו שְׁסוּף סוּף הַשְּׁלֵם הַרְפוּי מְכַל אוֹתָן הַמַּחְלוֹת הַקְּשׁוֹת, וְעוֹמְדִים לָשׁוּב לְמַצֵּב הַקּוֹדֵם בְּחִזְרָה הַבֵּיתָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְמַעַלְת הָאֲבוֹת עִם גְּלוּי הַשְּׂכִינָה הַתְּדִיר, הַגִּיעָה הַעֵת לְסַכֵּם אֶת הַתְּקוּפָה עַל יְדֵי הַזְּכָרֹת נְקֻדּוֹת הַצִּיּוֹן שֶׁל הַעֲבָרוֹת – הַמַּחְלוֹת, וְשֶׁל הַנְּסִים – הַמְּסִירוֹת הַגְּדוּלָה שֶׁל אֲבֵינוּ שְׁבַשְׁמִים בְּתֵהֱלִיךְ הַרְפוּי. אֵךְ עֲדִין יֵשׁ צָרָךְ לְהַתְּבוּן וּלְהַבִּין, מָה הִיא הַמַּטְרָה שֶׁל סְכוּם תְּקוּפָה זֶה? מַדּוּעַ זֶה חָשׁוּב כָּל כָּךְ?

...כָּל גְּדוּלֵי עוֹלָם יִרְאוּ וּבְרַחוּ מִן שׁוֹנְאֵיהֶם, כָּל אוֹתָן אֶרְבָּעִים שָׁנָה שְׁעָשִׂיתֶם בְּמַדְבֵּר לֹא הִנַּחְתִּי אֶתְכֶם לְבָרַח, אֶלָּא הֵייתִי מְפִיל שׁוֹנְאֵיְכֶם לְפָנֵיכֶם בְּמָה שְׁהֵייתִי עִמָּכֶם, וְלֹא עוֹד אֶלָּא כְּמָה נְחָשִׁים וְכְמָה שְׂרָפִים וְכְמָה עַקְרָבִים הָיוּ שָׁם, שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים ח, טו): "נְחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב", וְלֹא הִנַּחְתִּי אוֹתָם לְהַזִּיק אֶתְכֶם, לְכִי אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשֶּׁה כָּתַב אֶת הַמַּסְעוֹת שֶׁנִּסְעוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבֵּר, כְּדִי שְׁיִהְיוּ יוֹדְעִים מָה נְסִים שְׁעָשִׂיתִי לָהֶם, מִנֵּיין, מִמָּה שְׁקָרִינוּ בְּעַנְיָן (בְּמַדְבֵּר לֵג, א): "אֶלֶּה מִסְעֵי" (בְּמַדְבֵּר רַבָּה כג, א).

לְפִי דְבַרֵי הַמַּדְרָשׁ רַבָּה, הַחִזְרָה הַמְּפֻרְטֵת עַל מְסַעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבֵּר נוֹעֵדָה כְּדִי נִשְׁעַם יִשְׂרָאֵל יִדְעוּ אֵיזָה נְסִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ עָשָׂה לָהֶם. מַדּוּעַ אֲנוּ זְקוּקִים לְפִירוּט חוּזָר שֶׁל כָּל הַמַּסְעוֹת בְּמַדְבֵּר כְּדִי לְדַעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אֶתְנוּ נְסִים, הֲרִי לְמַדְנוּ עַל הַנְּסִים כְּבָר כֹּה רַבּוֹת בְּתוֹרָה!?

המהר"ל כותב על דברי רש"י: "כאן ישנונו כו'. פרוש, כי לפעמים היו ישראל בנחת ובשלום, וזהו 'ישנונו'. ולפעמים היו ישראל בצער כאשר היה חסר להם דבר, וזהו 'הוקרנו'. ולפעמים בסכנה היו, וזהו כמו חולה החושש בראשו. ואם תאמר, וכל זה מה נפקא מיניה שהיא מספר בדברים אלו. יש לומר, ששמו שהאב מספר כמה טרח הגיע לו עד בואו למקום הזה, והודיע לו איך היה מטפל עמו משום אהבתו אליו, כך השם יתברך היה מטפל עם ישראל בשביל אהבתו אליהם, ובשביל כך יזכרו ישראל הטובות שעשה להם, ויעבדו אותו בכל לב (גור אריה).

המלך הגדול יושב עם בנו אחרי תקופת החבור הגדול והאהבה הגדולה ביניהם, בסיום המצלח של המסעות הארכים והמיגעים שנועדו כל כולם לטפול רפואי בבן. המלך חוזר ומזכיר לו את כל אותם הדברים והחניויות שעברו יחד בכדי לחזק עוד יותר את הקשר שביניהם, כך שכאשר יחזרו לעיר הבירה, והבן יחזר לחיים הנורמליים, הוא ישאר בקשר הדוק עם אביו המלך. המלך אוהב את בנו אהבת נפש ורוצה בהמשך הקשר הקרוב ביניהם, אבל לא פחות מכך הקשר חשוב לבן, בכדי שיזכר תמיד שהוא בן מלך, ולא ישכח זאת בטרדות היומיומיות, ובהמלת העיר הגדולה.

עם ישראל מגיע לערבות מואב אחרי ארבעים שנה של נדודים במדבר, כפסע לקראת היעד הנכסף, הכניסה לארץ האבות, הארץ המבטחת, ההתרגשות בעצומה, העלייה הרוחנית בשיאה, ההגעה למצב של ישיבה בארץ לבטח, איש תחת גפנו ותחת תאנתו, פותחת פתח גדול לעם ישראל, לשוב למעלת אבותם אברהם יצחק ויעקב, שהיתה השכינה נגלית עליהם תדיר, להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, להתדבק בה', "ואני קרבת אליהם לי טוב" (תהלים עג, כח), אולם היא גם טומנת בחבה סכון גדול מאוד, במצב של חיים שקטים ורגועים, איש תחת גפנו ותחת תאנתו,

עלולים להגיע מהר מאוד למצב של "וישמן ישרון ויבעט" (דברים לב, טו), למצב של חיים חמריים המנתקים ממי הרוח, לחשיבה מעוותת של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, ז), ולרחוק מהשם ותברך, זוהי אם כן הסבה שהקדוש ברוך הוא קורא למשה ומצוה עליו, למנות את כל המסעות, לצין את כל המקומות, את כל נקודות הציין של העברות – המחלות, ושל הנסים – המסירות הגדולה של אבינו שבשמים בתהליך הרפוי, לזכר את כל הנחשים, השרפים והעקרבים שהיו שם, ושה' לא הניח להם להזיק לעם ישראל, להראות לעם ישראל באיזו מסירות טפל בהם השם ותברך מרב אהבתו אליהם, ובשביל כך יזכרו ישראל הטובות שעשה להם, ויעבדו אותו בכל לב, בכניסתם לארץ המבטחת.

עוד סבה שאולי בגללה חוזרת התורה ומונה את כל המסעות שנסעו בני ישראל במדבר, היא שעם ישראל עומד בערבות מואב לפני קבלת דברי התוכחה הרבים שלכל ארך ספר דברים, בדרך רמז, בקללות המפרשות, בדברי הנבואה ובדברי השירה, ולכן מקדימה התורה תרופה למכה, ומספרת לעם ישראל את מסעות בני ישראל במדבר, הממחישות יותר מכל את הקשר המיוחד עם הקדוש ברוך הוא, ואת גדל אהבתו אליהם, בכדי שיידעו שגם כל אותם דברי תוכחה שישמעו שוב ושוב, נובעים מאותו מקום של דאגה כנה של אב לבנו, והכל מאהבה ולטובתם.

בפרשה מיוחדת זו נחשפים אנו לגדל אהבת השם ותברך את עמו ישראל, כאהבת אב רחמן את בנו יחדו, ואנו יכולים גם ללמד מזה איך ללכת בדרךיו של הקדוש ברוך הוא, לחזק ולטפח את הקשר הקרוב והמיוחד עם ילדינו האהובים לאורך ימים ושנים.